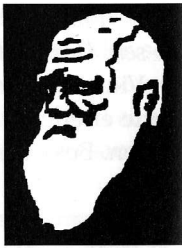

Noen smuler med vitenskapsfilosofi

Det gode, det sanne, det skjønne

Filosofen Nina Karin Monsen har et grunnpostulat, slik jeg oppfatter henne. Det er at enhver realistisk virkelighetsoppfatning må gi rom for de tre absolututter:

- *Det gode*
- *Det sanne*
- *Det skjønne*

Det er noe grunnleggende galt med enhver ideologi som ikke gir rom for disse tre begrepene. For da blir det ikke noe rom for oss mennesker. Vi blir stengt inne og får ikke lov til å være fullt ut menneskelige. Enhver ideologi som prøver å benekte det gode, det sanne og det skjønne, er ute etter å frata oss vår menneskelighet. Oftest skjer dette på en snikende og forførende måte.

Darwinismen er en ideologi, enten den vil innrømme det eller ei. Vi bør derfor stille darwinistene de tre spørsmålene:

- *Er det rom for godheten i darwinismen?*
- *Er det rom for sannheten i darwinismen?*
- *Er det rom for skjønnheten i darwinismen?*

Vi stiller her ikke spørsmålene:

- *Finnes det godhet i naturen?*
- *Finnes det sannhet i naturen?*
- *Finnes det skjønnhet i naturen?*

Det siste av disse spørsmålene skulle det i alle fall være lett å svare "ja" på. Men det er ikke det vi spør om. Vi spør om det gis rom for disse tre begrepene i darwinismen. Darwinismen har ingen opphavsrett til naturen. For darwinismen eier ikke naturen. Men den iakttar naturen og filtrerer det den ser. Darwinismen prøver i utgangspunktet å være en slags betraktningmåte. Selv om den er mye mer enn det, i

den forstand at den også leser inn ting den ikke ser i naturen. Dette å gi merkeveren "Darwin" en form for opphavsrett i møte med naturen blir like meningsløst som å gi solbrillemerket "Ray-Ban" eierandeler i solstrålene.

Hva er så "godhet" i følge darwinismen? Det som er sikkert, er at darwinismen amputerer det godhetsbegrepet som vi mennesker naturlig oppfatter. Likevel er det slik at begrepet uegennytte – eller med et finere ord "altruisme" – finnes i moderne darwinisme. Det som er pussig, er at denne altruismen i praksis blir redusert til egoisme. Det som ser ut som godhet i darwinismen, er altså egoisme innerst inne. Altruisme i følge sosiobiologien (sosioldarwinismen) er en atferd som gjør at gener som er i nær slekt med ens egne, kan formere seg mer effektivt enn de ellers hadde kunnet. Sosiobiologien sier at genes reproduksjon er det grunnleggende livsprinsippet.

I jubileumsboken i forbindelse med Darwins død gav Nils Chr. Stenseth en sosiobiologisk begrunnelse for at insektordenen årevinger er sosiale (Stenseth & Lie 1984, s. 107). Argumentet for årevingenes altruistiske atferd er at deres form for genetikk gir to søstre 75% slektskap istedenfor 50%, som er vanlig for de fleste arter – inkludert mennesket. Derfor skal to årevinge-søstre ha et indre genetisk motiv for å beskytte hverandre og hverandres avkom ved sosial atferd. Dette er et interessant og uvanlig eksempel på at darwinismen spiller på lag med empiri. Det er ikke rart at darwinister blir begeistret når empirien for en gangs skyld ikke er deres fiende. I begeistring kan man fort miste bakkekontakten og se bort fra begrensningene. Søster-argumentet sier ingenting om årevingenes opprinnelse eller slektskap med andre typer insekter. Årevinge-hannene har det i følge sosiobiologien omtrent som andre arters hanner, i den forstand at de ikke mottar noen genetisk motivert søsken-beskyttelse, hverken fra andre hanner eller fra hunner. En enkelt hann har ingen rundt seg som innrømmer ham mer enn 50% slektskap. Hannene kan få være morens og søstrenes tjenere, men får nærmest utakk tilbake. Hannene må finne seg i at hunnens genetiske ønsker legger alle premissene for artens liv og levnet. Sosialdarwinismen som livsfilosofi har den pussige implikasjonen at vi mennesker må stikke innom insektsamfunnene til bier og veps, dersom vi ønsker å lære hva sann søsterkjærlighet er. En "kjærlighet" som likevel ikke er annet enn egoisme, innerst inne.

Hva er så "sannhet" i følge darwinismen? Omtrent det samme som for Pilatus? Han stilte jo spørsmålet "hva er sannhet". Darwinismen bruker såpass glatte og upresise begreper at den knapt nok har et språk